

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นางศิริรัตน์ อุทัยพัฒน์

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและมาตรการ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ปีใหม่ วันขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน วันเกิด และโอกาสแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจได้รับของขวัญในช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งของขวัญอาจไม่ได้อยู่ในรูปแบบเงินหรือสิ่งของเสมอไป เช่น การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่สิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลเป็นการทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สินหรือได้รับการบริการ หรือการรับการฝึกอบรม หรือการรับความบันเทิง ตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ว่าจะให้เป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินหรือสิ่งของในภายหลัง ดังนั้น จึงควรใช้ความระมัดระวังในการเลือกรับของขวัญต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็น**เจ้าหน้าที่ของรัฐ**จะรับหรือมีความจำเป็นต้องรับของขวัญ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการให้หรือการรับของขวัญตามแนวนโยบายจากภาครัฐที่ได้กำหนดกฎหมายระเบียบ ประกาศและมาตรการควบคุมไว้ ซึ่งในที่นี้ จะขอเสนอหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๘ และประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) รวมถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิด ที่อาจเกิดจากการกระทำโดยเข้าใจผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รวมถึงให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ รับทราบ และมีความเข้าใจในการคิดที่จะให้ของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐว่าควรจะต้องทำอย่างไร

“**เจ้าหน้าที่ของรัฐ**” ในที่นี้หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ซึ่งหมายถึง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติและให้หมายความรวมถึง กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้าง ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคล บรรดา ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้หมายความถึง ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือ ผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่

ในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๘ วรรคหนึ่ง ได้วางหลักไว้ว่า “ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด” แต่มีข้อยกเว้นให้รับได้ ๓ กรณี^๑ คือ

๑. เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันควรรับได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตัวอย่างเช่น เงินเดือน ค่าวิทยากร เบี้ยประชุม เป็นต้น

๒. เป็นการรับทรัพย์สินหรือเป็นประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยา และเป็นไปตามฐานานุรูป

๓. เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์ของประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ ดังนี้

(๑) การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลซึ่งมิใช่ญาติโดยธรรมจรรยา ที่ได้รับเนื่องในโอกาสหรือเทศกาลสำคัญ หรือโอกาสแสดงความยินดี การต้อนรับ หรือตามมารยาทในสังคม เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ วันเกิดของผู้รับ วันขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน เป็นต้น ที่มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคลแต่ละโอกาส ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

(๒) การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป ซึ่งการให้เป็นลักษณะให้โดยไม่กำหนดตัวผู้รับเป็นการเจาะจง ตัวอย่างเช่น ได้รับการจับสลากการกุศล การรับส่วนลดจากการซื้อรถยนต์ส่วนตัว การรับของแถมจากการประสบภัยพิบัติ การรับเงินสนับสนุนจากรัฐในโครงการต่างๆ เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์แต่มีความจำเป็นต้องรับ

กรณีต้องรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท เนื่องจากมีความจำเป็นต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นต่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับสิ่งนั้นไว้ เพื่อให้วินิจฉัยว่า มีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

^๑ เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า เพื่อพัฒนา ยกระดับส่งเสริมองค์ความรู้ในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ (Big ROCK) เรื่อง " นโยบาย No Gift Policy จากการปฏิบัติหน้าที่ " ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ จัดโดย สำนักงาน ป.ป.ท. (บรรยายโดยที่ ร.ท. เจนรบ พลเดช ผอ.กลุ่มงานส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาครัฐ สำนักงาน ป.ป.ท.) เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๖ ณ โรงแรมเบสท์เวสเทิร์นพลัส แวนด้าแกรนด์ ถ.แจ้งวัฒนะ ต.คลองเกลือ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี

๒. ในกรณีผู้บังคับบัญชา มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าว **ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นแก่ผู้ให้โดยทันที** ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒. แล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าว

๓. กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ **ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน** ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ และกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจถอดถอนให้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการตามข้อ ๑. และ ๒.

หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ ให้ใช้บังคับกับผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้ว**ไม่ถึง ๒ ปี**ด้วย

และโดยเหตุที่ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้แล้วในหัวข้อ ๑. และ ๒. ย่อมถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๒๘ **ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ**

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติตาม **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕** ดังต่อไปนี้เพิ่มเติมด้วย

๑. การให้ของขวัญ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตาม **ปกติประเพณีนิยม** ซึ่งของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทจากผู้ให้แต่ละคน และแต่ละโอกาสหรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชามิได้

๒. การรับของขวัญ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) กรณีผู้บังคับบัญชา**รับของขวัญจากผู้ใต้บังคับบัญชา** ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชามิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยมซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทจากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยมซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทจากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้

(๓) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณีนิยม ซึ่งมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทจากผู้ให้แต่ละคนและแต่ละโอกาส หรือการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อควรปฏิบัติเมื่อทราบในภายหลังว่ารับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบ

ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวรับของขวัญ แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับของขวัญนั้นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาสูงสุดภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับทราบ

และในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสูงสุดได้พิจารณารายงานแล้ว เห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนระเบียบนี้ให้มีคำสั่งคืนของขวัญแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานเหตุผลที่ไม่สามารถคืนได้ และส่งของขวัญที่ได้รับให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว และเมื่อได้ดำเนินการตามข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวไม่เคยได้รับของขวัญดังกล่าว

ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้ดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป

ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับหรือจำเป็นต้องรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ต้องศึกษา ทำความเข้าใจ พร้อมทั้งปฏิบัติตามหลักแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๘ และประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมถึงต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังกล่าวข้างต้น โดยต้องคำนึงว่าของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่จะรับหรือจำเป็นต้องรับนั้น มีมูลค่าเกิน ๓,๐๐๐ บาท หรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งหากไม่เข้าใจหลักกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดว่าต้องทำอย่างไร อาจทำให้มีการกระทำโดยไม่เจตนาหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนเกิดการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันส่งผลให้อาจมีโทษทางวินัยตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ และหรืออาจมีโทษปรับ โทษจำคุก หรือทั้งจำ

ทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙^๒ ได้ นอกจากนี้ การให้และรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่ ความเสี่ยงต่อการประพฤติมิชอบ และยังเป็นการทำลายชื่อเสียงของตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง รวมถึงทำลาย ชื่อเสียงขององค์กรด้วย

อนึ่ง เพื่อป้องกันการส่อเสียงที่อาจจะทำให้เกิดการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนอาจเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอไว้ให้เป็น**ทางเลือก**หากไม่ติดข้อจำกัดใด ๆ ในการให้หรือรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การแสดงความปรารถนาดี การแสดงความขอบคุณ การแสดงการต้อนรับ หรือกรณีอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ตามปกติประเพณีนิยม เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเลือกใช้วิธีการแสดงออกด้วยวิธีการอย่างอื่นแทนการให้หรือรับของขวัญ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดได้ เช่น การใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือการสื่อสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

.....

^๒ มาตรา ๑๖๙ เจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ